

8

יש לנו מדינה

אם 1946 היתה שנה קשה, הרי את 1947 אוכל לתאר רק כשנה שבה הידרדר המצב בארץ לגמרי ככל שהיו הדברים אמורים בבריטים. במרוצת אותה שנה נעשתה המערכה נגד העליה היהודית מלחמה גלויה לא רק נגד היישוב כולו באשר הוא אלא גם נגד הפליטים עצמם. נדמה היה שארנסט בוויין אין לו שום דבר אחר שמעסיק אותו מחוץ לשאלה איך למנוע את כניסתם של פליטים יהודים למולדת היהודית. העובדה שסירבנו לפתור את הבעיה הזאת בשבילו הרתיחה אותו כל-כך, כפי הנראה, עד שבסופו של דבר שילח כל רסן מעליו, ואני מאמינה בתוס'לב שכמה מן ההחלטות שקיבל בנוגע לארץ-ישראל לא יכלו לבוא אלא מתוך חמתו האישית העזה על היהודים, שלא יכלו ולא רצו לקבל את משפטו של שר-החוץ הבריטי בשאלה כיצד או היכן עליהם לחיות.

אינני יודעת (ובעצם זה גם לא חשוב כבר) אם היה בוויין קצת מטורף, או רק אנטישמי, או שני אלה גם יחד. אני יודעת שהוא התעקש להציב את עצמתה של הקיסרות הבריטית מול הרצון של היהודים לחיות, ושבזה הוא לא רק גרם סבל רב לאנשים שכבר עבר עליהם סבל עצום אלא גם כפה על אלפי חיילים ומלחים בריטים תפקיד שבנדאי מילא אותם רגשי תיעוב. זכור לי שהסתכלתי בכמה מן האנגלים הצעירים ששמרו על מחנות-המעצר לעקורים בקפריסין — כשהייתי שם בעצמי ב-1947 — ושאלתי את עצמי איך הם מצליחים בכלל להשלים עם העובדה שלפני זמן לא רב כל-כך שוחררו מן המחנות הנאציים על-ידי אותם האנשים עצמם שעכשיו הם מחזיקים אותם כלזאים מאהרי גדרות של תיל דוקרני בקפריסין רק מפני שהאנשים האלה אינם רואים לעצמם אפשרות להמשיך בחייהם בשום מקום אחר חוץ מארץ-ישראל. הסתכלתי בבחורים האנגלים הצעירים והנאים הללו והתמלאתי רחמים עליהם. בעל-כרחי חשבתי

שהם קרבנות הדיבוק של בוויין לא פחות מן האנשים, הנשים והטף שאליהם היו רוביהם מכוונים עכשיו יומם ולילה.

נסעתי לקפריסין כדי לראות מה אפשר לעשות — אם אפשר לעשות משהו — בנוגע למאות הילדים שהיו מוחזקים שם. באותו שלב היו כ-40,000 יהודים יושבים במחנות קפריסין. מדי-חודש, בדיוקנות רבה, הרשו הבריטים ל-1,500 יהודים בדיוק להיכנס לארץ-ישראל: 750 ממחנות אירופה ו-750 מקפריסין. העקרון שלפיו פעלה המדיניות הזאת בקפריסין היה "ראשון נכנס, ראשון יוצא", וכתוצאה מזה נגזר על הרבה ילדים קטנים לחיות חודשים על חודשים בתנאים קשים מאד. הרופאים שלנו במחנות קפריסין היו מודאגים מאד בשל כך, ויום אחד הופיעה משלחת של רופאים במשרדי בירושלים.

"לא נוכל עוד לשאת באחריות לבריאותם של התינוקות אם יישארו חורף אחד גוסף במחנות", הודיעו לי. וכך התחלתי לשאת-יולת עם ממשלת ארץ-ישראל. הצענו מסגרת מסוימת שתאפשר למשפחות של עקורים עם ילד בגיל פחות משנה אחת לצאת את קפריסין "מחוץ לתור", ואחר-כך לנכות את מספרם ממספר העקורים היוצאים "לפי התור". לשם כך צריך היה לשכנע את ממשלת ארץ-ישראל שתנהג בגמישות ובהגיון כאחד — בזמן שלא היתה לא גמישה ולא הגיונית — וגם לשכנע את העקורים עצמם לקבוע שיטה מיוחדת של עדיפויות. עבר זמן לא מעט עד שהגעתי לאיזה הסדר עם הממשלה, אבל בסוף הצלחתי בזה ואפילו השגתי היתר לילדים יתומים לעזוב בהקדם האפשרי. ברור היה שהצעד הבא שלפני הוא לנסוע לקפריסין ולדבר אל העקורים. "לעולם לא ירצו לשמוע לך", הזהירוני חברי. "את סתם מסתכנת ומכניסה את ראשך בצרה. הדבר היחיד שהאנשים האלה מחכים לו הוא לצאת מקפריסין, ועכשיו את רוצה לבקש אותם שיסכימו לתת לאנשים שהיו שם אולי רק שבוע-שבועיים לקפוץ לראש התור. זה לא יעבור!" אבל אני לא יכולתי לקבל את דעתם. נראה היה לי שצריך לנסות, לפחות, ולכן נסעתי.

כשהגעתי לקפריסין התיצבתי מיד במשרד המפקד הבריטי של המחנה, אנגלי רזה, גבוה וקשיש ששירת שנים בצבא בהודו. זה היה ביקור-נימוסים, אפשר לומר. אמרתי לו ביקצור מי אני ומה רצוני ושאלתי אם יש לו איזו התנגדות לכך שלמחרת היום אסייר במחנות. הוא האזין לי בנוקשות רבה ואחר-כך אמר: "ידוע לי הכל על המשפחות בעלות התינוקות, אך לא קיבלתי שום הוראות בנוגע ליתומים". "אבל זה היה חלק מן ההסכם שהגעתי אליו עם המזכיר-הראשי", אמרתי. "אם כן, יהיה עלי לברר", ענה בנעימה דוחה למדי. בכל-זאת המשכנו בשיחה, ולאחר שעה קלה אמר פתאום, "הו, אם כן, טוב ויפה. הכניסי את היתומים לרשימה". לא יכולתי להבין מדוע נכנע במהירות כלי-כך, אבל בבוקר גיליתי שהוא קיבל מן המזכיר-הראשי בירושלים מברק שבו נאמר: "הזהר ממרת מאירסון. היא אישה קשה!" ואני מניחה שבו-במקום החליט לקבל את העצה ברצינות.

המחנות עצמם היו מדכאים עוד יותר מכפי ששיערתני, במובן ידוע גרועים

ממתנות־העקורים שנוהלו בגרמניה על־ידי שלטונות ארה"ב. הם דמו למחנות־מאסר, גיבובים מכוערים של צריפים ואהלים התקועים בחול — עם מגדל־שמירה בכל קצה — ושום ירק או צומח לא נראו בכלל. המים לא הספיקו כלל לשתייה ומכל־שכן לרחצה, למרות החום. אף־על־פי שהמחנות שכנו על החוף ממש, לא הרשו אפילו לאחד מן הפליטים לשחות, ועל־הרוב הם בילו את זמנם בישיבה באותם האהלים המזוהמים והמחניקים, שלפחות סוככו עליהם מלהט השמש היוקדת. כשעברתי במחנות הצטופפו העקורים על־יד גדרות התיל הדוקרני שהקיפו אותם כדי לברך אותי בשלום, ובמחנה אחד ניגשו שני ילדים קטנטנים ובידם זר של פרח־גייר בשבילי. הרבה והרבה זרי־פרחים נתנו לי מאז, אבל מעולם לא עוררו בי התרגשות כמו הפרחים הללו שהגישו לי בקפריסין ילדים שמן־הסתם שכחו — אם ידעו אי־פעם — איך פרחים אמיתיים נראים, ואשר בהכנת הזרים הללו מעוררי־הרחמים עזרו להם גננות ששלחנו למחנות. דרך־אגב, אחת מן הארצישראלים שהיו אז בקפריסין — אף־על־פי שאחר־כך ברחו — היתה בחורה מושכת־לב בשם איה, אלוטאית צעירה מאניית־מעפילים שנתפסה, שכיום היא פסיכיאטרית לילדים בתל־אביב וגם כלתי.

על־כל־פנים, הסעיף הראשון על סדר־היום היה פגישה שבה הסברתי את שליחותי לוועד שייצג את כל העצורים. אמרתי להם שאני בטוחה שלא יצטרכו להישאר בקפריסין זמן רב ושכסופו של דבר ישוחררו כולם; אבל עד שיבוא הזמן הזה אני זקוקה לשיתוף־פעולה מצדם כדי להציל את הילדים. אוהדי האצ"ל במחנות התנגדו בהריפות להסכם שעשיתי עם הבריטים. הכל או לא־כלום, צעקו, והיה אפילו נסיון לתקוף אותי פיזית. אך לבסוף נרגעו, ואנו עשינו את הסידורים הנחוצים.

בעיה אחת הוסיפה להטריד אותי. ביקשנו ש"יתומים" יורשו להיכנס לארץ "מחוץ לתור", אבל מה בדבר אותם הילדים בקפריסין שהתיתמו מאחד ההורים? כשהזרתי לירושלים הלכתי לראות את הנציב־העליון, סיר אֶלן קאנינגם, והודיתי לו על מה שעשה. אחר־כך אמרתי לו: "אבל יש צד אחד טראגי מאד בהסכם שלנו. לכאורה הרי זה בלתי־הוגן במידה נוראה שילד שאמא או אבא שלו נהרגו באירופה יצטרך להישאר בקפריסין בשעה שחבר שאולי ישיחק לו המזל והתיתם משני הוריו יכול לעזוב. האם נוכל לעשות משהו בכלל בענין זה?" קאנינגם — שהיה הנציב־העליון הבריטי האחרון בארץ־ישראל ושהיה אדם טוב־לב והגון ביותר — הניע בראשו בעצב רב. אחר־כך פלט גניחה של ותרנות. חייד ואמר, "אל דאגה. אני אטפל בזה מיד, גברת מאירסון". הייתי מתראה אתו מזמן לזמן, וכל כמה שהיה המצב בארץ־ישראל מתוח או פרוץ, תמיד הצלחנו הוא ואני לדבר זה עם זה כידידים. אחרי שעזב קאנינגם את הארץ ב־14 במאי 1948 לא שיערתי שאשמע עוד פעם דבר ממנו. אבל יום אחד, חודשים אחדים אחרי שנעשיתי ראש־הממשלה, קיבלתי ממנו מכתב. הוא היה כתוב ביד ונשלח מן הפפר שאליו פרש באנגליה, ועיקרו היה שכל כמה שיכבד הלחץ עלינו אסור לה לישראל

לזוו משום שטח שכבשנו במלחמת-ששת-הימים אלא אם, ולאחר, שנקבל ערובות לגבולות בטוחים ובני-הגנה. מכתבו באמת נגע מאד אל לבי.

מזכרת פחות נעימה מן הימים הללו היתה הטכס שבו השתתפתי בחיפה ב-1970, כאשר הביאו לחיפה את הגופות של 100 ילדים שמתו במחנות האיומים הללו כדי לטמון אותן מחדש בשיפוליו הנחמדים של הכרמל. השתדלתי להתנער מן המחשבה אבל לא יכולתי שלא לשאול את עצמי אם אותן שתי ילדות קטנות, שבחגיגות כה רבה הושיטו לי את הפרחים הללו ב-1947, אינן נמצאות ביניהם. מצד שני, לעתים קרובות נתקלתי באנשים שהשתתפו באותה פגישה בקפריסין וזכרו אותה היטב. לפני כחמש שנים, למשל, בזמן שביקרתי בקיבוץ אחד בנגב, יגישה אלי בהיסוס רב אשה אחת בגיל-העמידה. "סלחי לי שאני מטרידה אותך", אמרה, "אבל זאת פעם ראשונה בכל השנים האלו שמודמן לי להודות לך". "על מה?" שאלתי. "אני הייתי בקפריסין עם תינוק ב-1947", ענתה, "ואת הצלת אותנו. עכשיו הייתי רוצה שתפגשי את ה'תינוקת' ההיא". ה'תינוקת' היתה בחזרה חסונה ויפת-תואר כבת עשרים שרק עכשיו סיימה את שירותה הצבאי, וברור היה שהיא חושבת שאני יצאתי מדעתי כאשר נתתי לה נשיקה חמה לעיני כל — בלי מלה של הסבר.

בקונגרס הציוני בבאזל ב-1946 הוחלט שמשנה שרת ינהל את המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית מווינגטון ושאני אוסיף לעמוד בראשה בירושלים. אבל ב-1947 היו החיים בירושלים כמו חיים בעיר כבושה בידי מעצמה זרה ועוינת ביותר. הבריטים הסתגרו למעשה במבצר מאולתר — מגרש נתון למשמר כבד (קראנו לו "בווינגראד") באמצע העיר ממש — שילחו את השריונים שלהם לרחובות בעקבות כל התגרות שהיא ואסרו על החיילים שלהם כל מגע עם היהודים. כל פעם שהאצ"ל והלה"י לקחו את החוק לידיהם — ולמרבח-הצער הם עשו זאת בקביעות רבה למדי — הגיבו הבריטים במעשי-תגמול שכוונו נגד היישוב כולו, בפרט נגד ה"הגנה", וכמעט לא עבר שבוע בלי איזה מין משבר — חיפושי נשק, מאסרים המוניים, עוצר שנמשך ימים על ימים ושיתק את חיי-היומיום, ולבסוף גירוש יהודים אף ללא האשמה, שלא לדבר על משפט. כשהחלו הבריטים לדון למלקות אנשי אצ"ל או לה"י שתפסו, הגיבו שני אירגוני הפורשים במעשי חטיפה של אנשי-צבא בריטיים ואפילו תלו שני חיילים — וכל זה בעוד המאבק שלנו לחופש העליה וההתיישבות מתנהל במלוא עצמתו.

כשאני משקיפה לאחור על התקופה הזאת אני יכולה, כמובן, לראות שכמעט כל מעצמה קולוניאלית המבקשת לכפות את רצונה על אוכלוסיה של "ילידים" (וכך היינו בעיני הבריטים) מסתבר שהיתה נוהגת בצורה קשה עוד יותר. אבל הבריטים היו קשים למדי. לא רק בגלל אמצעי-הענשים שלהם, שלעתים קרובות היו אכזריים מאד, נעשה המצב קשה-מנשוא, אלא גם מפני שידענו שבכל הזדמנות אפשרית הם מסייעים לערבים ותומכים בהם, ואין צורך לומר שהיו מסיתים אותם נגדנו. מצד שני, הרעיון של מרחי-דמים מתמיד בארץ-ישראל לא היה מושך ביותר את לבה של בריטניה — מכל-שכן במצב-הרוח שהיתה

שרויה בו לאחר המלחמה — ובפברואר 1947 החליט מר בוויץ עצמו שממשלתו עייפה מכל הענין כולו והוא אמר זאת בבית-הנבחרים. יטפל האו"ם בבעיית ארץ-ישראל. היא יצאה מאפם של הבריטים. אינני יכולה לשער שהאו"ם יצא מכליו מרוב שמחה על שהטילו לידיו את המכשלה הזאת, אבל הוא לא היה יכול לסרב.

הוועדה המיוחדת של האו"ם לענין ארץ-ישראל (אונסקו"פ) הגיעה לארץ בחדש יוני. על-פי כתב-המינוי שלה היתה צריכה להגיש דין-וחשבון לעצרת האו"ם עד ל-1 בספטמבר 1947 ולהביא לפניו איזו הצעה ממשית לפתרון. ערביי ארץ-ישראל, כרגיל, סירבו לשתף אתה פעולה בכל דרך שהיא, אך כל היתר-ניאות, אם גם במידה של עייפות: מנהיגי היישוב, ממשלת ארץ-ישראל, ולאחר-מכן אפילו המנהיגים של כמה מן המדינות הערביות. אני עשיתי זמן רב במחיצתם של אחד-עשר חברי הוועדה, והתחלחלתי לגלות כמה מעטות הידיעות שלהם בקורות ארץ-ישראל, או בעצם בקורות הציונות. אבל הואיל והכרח היה שילמדו — ובמהירות האפשרית — התחלנו להסביר ולבאר כפי שעשינו לעתים קרובות כל-כך בעבר, ובסופו של דבר הם התחילו לתפוס על מה כל המהומה ומדוע אין אנו מוכנים לוותר על זכותנו להביא את ניצולי השואה לארץ.

ואו, מטעמים שאותם לא אבין לעולם — וחשד יש בי שגם איש מלבדי לא יבין — הרי זמן קצר לפני מועד צאתה של הוועדה מן הארץ בחרו הבריטים להפגין בצורה המפורשת ביותר עד כמה הם אכזריים ועריצים בטיפול שלהם בנו ובשאלת העליה היהודית. לעיניהם הנדהמות של חברי הוועדה כלאו והחזירו לגרמניה בחוזה-יד את 4,500 הפליטים שבאו לארץ באניית-המעפילים **יציאת אירופה 1947**, ואני סבורה שבמעשה זה באמת תרמו תרומה ניכרת להמלצותיה הסופיות של ועדת האו"ם. אם מאה שנה אחיה, לעולם לא תימחה מעיני התמונה האיומה של מאות חיילים בריטיים בחגור מלא הנושאים ומפעילים אלות. אקדחים ורימונים נגד הפליטים העלובים שעל סיפון **יציאת-אירופה**, שכללו 400 נשים הרות שגמרו אומר ללדת בארץ-ישראל. אני גם לא אוכל לשכוח לעולם את הסלידה שהתעוררה בי כאשר שמעתי שאמנם יחזירו את האנשים האלה, כבהמות בכלובי-התיל שלהם, למחנות-עקורים דווקא באותה ארץ שסימלה את בית-הקברות של יהדות אירופה.

כשנאמתו בישיבה של הוועד הלאומי ימים אחדים בלבד לפני צאתם של מעפילי **יציאת-אירופה** לדרכם הקודרת להאמבורג ניסיתי לתת ביטוי לשיאט-הנפש של היישוב ולצערו, כמו גם לתקוותו הרבה שבאיזה אופן שהוא יתערב מישוהו, באיזה מקום שהוא. כדי להציל את הפליטים מזו הסבל החדש הזה:

הבריטים מקווים שאם יגרשו את **אקסודוס 1947** יצליחו להפחיד את היהודים במחנות-העקורים ולהפיל פחד עלינו. מצדנו תוכל להיות רק תשובה אחת: זרם הספינות לא ייפסק. ידוע לי שהיהודים ירוצים לעלות לארץ ואלה שעוזרים להם עומדים עכשיו בפני קשיים נוראים, ושכל כוחות האימפריה הבריטית מרוכזים במטרה אחת: לתקוף את

הספינות הרעועות האלו העמוסות סבל אנושי. בכל־זאת, אני סבורה שיכולה להיות רק תשובה אחת ממשית: זרם בלתי־פוסק של ספינות־מעפילים. אין לי שום ספק בעמדתם של יהודי המחנות: הם מוכנים להסתכן בכל ובלבד שייצאו מן המחנות. בהרבה מארצות אירופה אין שרידי היהודים יכולים להישאר במקומם.

אם אנו בארץ, יחד עם יהודי אמריקה, דרום־אפריקה ובריטניה, לא ניבהל, הרי הספינות תמשכנה לבוא. במאמצים גדולים הרבה יותר מקודם, אבל הן תבואנה. אף רגע אחד אינני מתעלמת ממה שיהיה צפוי לספינות האלו בימים הבאים. אני יודעת שכל אחד מאתנו היה מאושר אילו יכול להיות אתם. כל אחד מאתנו חרד מפני מה שעלול לקרות כאשר יביאו את היהודים שבאקסודוס לגרמניה... בזמן שהכוחות הבריטיים יהיו חפשים לגמרי ללמד לקח לעבריינים האלה. אין שום ספק שעמידתם תהיה איתנה, כמו שהיתה עד עכשיו. השאלה היא רק אם אין תקוה לאיזה חשבון־נפש של הרגע האחרון אצל הבריטים.

מכיון שאין אנו יכולים להתיאש הרי רוצים אנו לפנות שוב, מן המקום הזה, בקריאתנו אל העולם, אל האומות — אל הרבים שסבלו כל־כך בזמן המלחמה, אל אלה שיהודים נלחמו בהרבה מן החזיתות שלהם ועזרו בשיחרורם. אל האומות האלו אנו יוצאים בקריאה הזאת של הרגע האחרון. היתכן שלא יורם שום קול, שלא ייאמר לממשלת בריטניה: הסירי את השוט ואת הרובה מעל ראשיהם של היהודים שבאקסודוס? ולבריטניה נאמר: אשליה גדולה היא לחשוב שאנחנו חלשים. תדע בריטניה־הגדולה, על הצי האדיר שלה ועל התותחים והמטוסים הרבים שלה, שהעם הזה איננו כה חלש ושכוחו עדיין יעמוד לו...

אבל גורלה של יציאת אירופה כבר נחתך, והאניה חזרה לגרמניה. הקיץ של 1947 נמשך ונגרר לו. למרות שמצב הבטחון בכביש תל־אביב—ירושלים התערער, לא היתה לי ברירה אלא לגסוע הלוח־ושוב בין שתי הערים ולסמוך על המלווים הצעירים אנשיה־"הגנה". השאלה שעמדה עליה־פרק באמת לא היתה אם איהרג או אפצע בנסיעות לתל־אביב ובחזרה אלא אם יצליחו הערבים בכוננתם המוצהרת לנתק את הדרך מכל־וכל. ואני בוודאי לא התכוונתי לעזור להם להשיג את המטרה הזאת עלי־די זה שאמנע מלנסוע בכביש היחיד שחיבר את ירושלים למרכזים העבריים של הארץ. פעם או פעמיים שרק כדור ופלה את החלון של מכונית הסוכנות היהודית שבה הייתי נוסעת, ופעם אחת טעינו בפנייה והגענו לכפר ערבי שידעתי שהוא קן של פורעים, אבל יצאנו מן הענין אפילו בלי שריטה.

לפעמים היו גם "הרפתקאות" מסוג אחר. למשל, פעם אחת חיפשו חיילים בריטיים נשק במכונית שלי מיד אחרי שהמוזכיר־הראשי בכבודו־ובעצמו הבטיח

לי שהחיפושים האלה יפסקו בשים לב לסכנה הגוברת ששקפה לתחבורה העברית בדרכים. המחאות שלי לא הועילו מאומה. אצל אחת מן המלוות של ה"הגנה" נמצא אקדה, והיא בעצרה מיד. "לאן אתם סוחרים אותה?" שאלתי את הקצין שהיה ממונה על המיבצע הגדול הזה. "למג'דל", אמר. מג'דל, שהיתה עיירה ערבית, ודאי שלא היתה מקום לנערה צעירה לבלות בו את הלילה, ואני אמרתי לקפיטן שאם יקחו אותה לשם אסע אתה ויהי-מה. בינתיים כבר נודע לו מי אני, ואינני הושבת שהוא היה מעונין בכלל להסביר לממונים עליו מדוע הלכה חברה של הנהלת הסוכנות היהודית לישון במג'דל, ולכן חזר בו וכולנו נסענו לתחנת-משטרה בעיר עברית סמוכה. השעה כבר היתה שעת חצות, אבל אני הייתי צריכה עדיין להגיע לתל-אביב — ואמנם הגעתי, בליווי מלכותי של שוטרים בריטיים ונערת-ה"הגנה", ששוחררה במהירות. אולם לאחרים לא שיחק המול כל כך.

ב-31 באוגוסט — דקה או שתיים בלבד לפני תום המועד שנקבע להם — הגישו אחד-עשרה האדונים של אונסקו¹, שהתכנסו בז'נבה, את הדין-וחשבון שלהם על ארץ-ישראל. שבעה מחברי הוועדה המליצו — כמו שהמליצה ועדת-פיל לפניהם — לחלק את הארץ למדינה ערבית ומדינה יהודית בתוספת מובלעת בינלאומית שתכלול את ירושלים וסביבתה הקרובה. המיעוט (שכלל, בתוך השאר, את נציגי הודו, איראן ויוגוסלאביה, שבכולן היו יישובים מוסלמיים גדולים) הציע מדינה ערבית-יהודית פדרלית. עכשיו היתה עצרת-האום צריכה להתליט. בינתיים הודיעו כל הצדדים הנוגעים בדבר על תגובותיהם, ואינני יכולה לומר שבמובן זה היו הפתעות צפויות לאום. אנו קיבלנו את התכנית, כמובן — בלי התרוממות-רוח מרובה אבל בהקלה גדולה — ודרשנו שהמנדט יסתיים מיד. הערבים כולם אמרו רק שהם דוחים את שתי ההמלצות כאחת ואיימו במלחמה אם לא תיעשה ארץ-ישראל כולה מדינה ערבית. הבריטים הבהירו שהם לא ישתפו פעולה בהגשמת תכנית-חלוקה כלשהי אלא אם כן יהיו היהודים והערבים כאחד גלהבים לה, וכולנו ידענו מה פירוש הדבר הזה. והאמריקאים והרוסים מצדם פירסמו כל אחד לחוד הצהרות בזכות המלצת-הרוב.

למחרת היום קיימתי מסיבת-עתונאים בירושלים. נוסף לזה שהודיתי לוועדה על שהזדרזה כל-כך בעבודתה, הדגשתי כי "ספק אם גוכל להעלות בדעתנו מדינה יהודית בלי ירושלים" וש"עדיין אנו מקווים כי עוול זה יתוקן על-ידי עצרת-האום". כן גם לא היינו מרוצים כל-עיקר, אמרתי. מהוצאת הגליל המערבי משטח המדינה היהודית, ואנו מניחים שהעצרת תטפל גם בזה. אבל הנקודה החשובה ביותר שעליה ביקשתי לעמוד היתה שאנו מעוניינים ביותר ליצור מערכת-יחסים חדשה ואהרת עם הערבים — שכ-500.000 מהם, כך סברתי, יחיו במדינה העברית. "מדינה עברית בחלק זה של העולם", אמרתי לעתונאים, "איננה רק פתרון שבבילנו. היא צריכה להיות לעזר רב לכל במזרח התיכון". קורת-לב היא עכשיו המחשבה שעוד ב-1947 היינו משתמשים במלים אלו —

לשווא!